

ПОПИС ТАКСИЛА ВЕНЧАНИХ У БЕОГРАДСКОЈ МИТРОПОЛИЈИ 1724. ГОДИНЕ

Као што је познато, архивска заоставштина београдске (од 1726. до 1839. год. београдско-карловачке) митрополије из првих деценија XVIII века је у више махова објављивана, углавном по научним публикацијама. То нарочито важи за документацију која се односи на Београд и београдску област, затим на Срем и тзв. пожаревачки егзархат (Поморавље, Звижд и Пореч), па донекле и на Тимочку крајину и Кључ, док је грађа о ваљевској и неким другим епархијама и иначе сиромашнија. Њу су публиковали и неки истакнути посленици на пољу историографије. Др Д. Ј. Поповић је у LXXVIII књизи Споменика СКА обелоданио своју *Грађу за историју Београда од 1711. до 1739. године*, од које добар део потиче из периода турске владавине. Та грађа се не односи само на Београд, већ и на неке друге области, а у првом реду на Срем и северну Србију, Вредност јој је утолико већа што она на један одређен начин говори и о самом становништву тих крајева. Г. Витковић је у 56. књ. Гласника СУД објавио познати *Извештај Максима Радковића, егзарха београдског митрополита, из 1733. године*, који се добрим делом односи на пожаревачки егзархат, и не само на њега. Тај извештај је још вреднији, јер садржи многе интересантне податке о насељима, црквама, свештенству и другом. Најцеловитији и највреднији су свакако документи које је публиковао Руварац у XLII књ. Споменика СКА под насловом *Митрополија београдска око 1735. године*. У њима не само што су описани храмови и њихови инвентари, него су дати и многи други подаци, у првом реду о свештенству, црквеним приходима и расходима, итд. Штавише, Руварац нам је презентовао и врло драгоцене статистичке податке о величини самих насеља у 1733.

и 1734. години, који се унеколико и понављају, будући да се налазе и код Витковића. Међутим, он је ту дао исте такве податке и за 1723. годину. Ако се изузме његов *Опис Вршачко-себешке епархије од 1713. године* (Гласник Српске православне патријаршије бр. 10/1924), онда су то најстарији подаци те врсте у нас, бар за област о којој је реч. Мање или више, ти писци су објављивали и друге податке из фонда поменуте митрополије, од којих је свакако најобимнија *Грађа за историју Београда од 1718—1739. године*, коју је издао Историјски архив града Београда 1958. год.

Међу документима у Архиву САНУ у Сремским Карловцима пронашао сам и један необјављен, врло интересантан. То је таксил венчаних за 1724. год. Таксил садржи лепе податке о насељима из трокута Београд—Сталаћ—Доњи Милановац, тј. за читаву североисточну Србију с изузетком Тимочке крајине и Кључа. То је свеска од петнаестак листова, односно 30 страница, величине 33,2 × 15,5 см. Њене странице нису нумерисане, али с тим у вези треба рећи да их је 16 попуњено од горе до доле, а 5 само делимице, док су преостале празне. Аутор се нигде није потписао, па не знамо његово име. Међутим, знамо да је књижица састављена крајем 1724, с тим што су у њу унети и неки подаци из 1725. год., који су иначе посебно означени. Да је документ сачињен 1724. год. знамо по томе што је његов састављач започео свој текст овим речима: „1724., м(е)с(е)ца ок(тобра), 26. дан(а) пођосмо таксил брати“, које уједно представљају и „наслов“ књижице. Аутор је, дакле, своје забелешке почео да води 26. октобра (свакако по српском календару) 1724. год., па је вероватно да је читав терен обишао до краја новембра, кад је без сумње завршио и своју књижицу, будући да де-

цембар као зимски месец већ није био погодан за путовање од места до места. Почео је иначе с Пожаревцем а завршио с Вишњицом. Писмо му је српскословенско, а језик безмало чисто народни, док је највећи број цифара исписан словима. Изузетак чини завршни део свеске, где се њен аутор послужио арапским бројевима.

Како је већ речено, акт се налази у Архиву САНУ, где је заведен под бр. ПМ „Б“ 1/1724. Прилично је оштећен, па се тешко чита, док на појединим местима то и није могуће, јер су слова сасвим избледела. Но ни то није све, јер постоји и већи недостатак. Наиме, доњи десни угао свеске је ицепљен у целини (сви листови), па су с њима отпали и подаци о кућама и таксама за поједина насеља и лица. То је битан недостатак овог документа.

Убирајући „таксу“ за венчања у 1724. години, аутор је изгледа посетио свако или скоро свако насеље већ поменуте области, бележећи његово име (са ознаком „село — варош“) и број постојећих кућа (хлебова) у сваком од њих.¹ Нотирао је и које насеље припада којој парохији (јенурији), иако не увек. Осим тога, регистровао је, опет по насељима, и све женике, а покаткад и удаваче, управо њихова имена, а не ретко и презимена, с тим што је назначио и колико је ко од њих платио „свадбице“. Међутим, многа насеља су без венчаних, па је несумњиво да их аутор није увек бележио. При крају књиге су регистровани и неки издаци и примања од свештеника, која нису поближе објашњена. Али нека о томе говоре сами подаци, који гласе:²

Парохија (Јенурија)	Насеље ³	Број кућа (хлебова)	Убрране „свадбице“ у 1724. години, коју су платили:
Пожаревач(к)а	Варош Пожаревац	265	Петар Видојевић — 2, Живан Ристић — 1, Сантелија Абација — 1, Стојан Хераковић — 1, Вук Ивановић — 1, Илија Бугарин — 1, Марко Миленковић — 1, Вујицин син Тома — 1 фор.
	Сел(о) ⁴ Драговац	15	Петар Лазаревић — 1 ф.
	Сел(о) Бабушинци	12	Пана — 2, Радосав — 1 ф.
	Сел(о) Црнић	22	(А)постол — 1 ф.
	Сел(о) Пругово	32	Станоје Миленовић — 1 ф.
	Сел(о) Ђириковац	?+ ⁵	Стојан Јеремић — ?+
	Сел(о) Батовац	?+	Живков син... (Име је нечитко — прим. С.П.) — ?×
Рукомиска	Сел(о) Бродарци	18 ⁶	Андрејин син Ненад — 1, Стојан — 1, Михајло — 1 ф.
	Сел(о) Дрмно	31	Новак влах — 1 ф. ⁷
	Сел(о) Костолац	30	Милан — 1, Новак — 2 ф.
	Сел(о) Петка	35	Јованов син Илија — 2, Вуков син Милисав — 1, Стојанов син Јован — 1, Станислављев син Јован — 1, Стојанов син Иван — 1 ф.
	Сел(о) Кленовник	11 ⁸	—

ПОПИС ТАКСИЛА ВЕНЧАНИХ У БЕОГРАДСКОЈ МИТРОПОЛИЈИ 1724. ГОДИНЕ

Парохија (Јенурија)	Насеље ³	Број кућа (хлебова)	Уброне „свадбице“ у 1724. години, коју су платили:
			— ⁹
	Сел(о) Острово	24	—
Маријанска	Сел(о) Маријани	30	(Пише: дошљак влах — 1 фор., али је све прецртано — прим. С. П.)
	Сел(о) Бискупље	25 ¹⁰	—
	Сел(о) Затоња	25	Милутин Стојковић — 1 ф.
	Сел(о) Избљани	14	—
	Шанац (Х)рам	4	Јовица...! (Једна реч је нечитка — прим. С. П.) — 1 ф.
Средњевачка (коју држи поп Радосав) ¹¹	Сел(о) Десина	20	—
	Сел(о) Пешчаница	15	Михајло Богдановић — 1 ф.
	Сел(о) Шумово	13	—
	Сел(о) Средњево	18	Јован — 1, Степан — 2 ф.
	Сел(о) Влашки До	20	(Пише Петар и Петрија — 1 фор., али је све прецртано — прим. С. П.).
Градиштанска	Сел(о) Кисиљево	26	Сава Живановић — 1 ф.
	Сел(о) Тополовник	65	Пујин син Стојан — 1, Шлупул — 1 ф.
	Варош Градиште	35	Вујица Савин — (?) ⁺
	Сел(о) Пожежена	? ⁺	—
	Сел(о) Трипрде (Триброде?)	18	Михајло Угриновић — 1, Илија — 1 ф.
(Х)рабровска	Сел(о) Клење	22	Крагујев син Петар и Петрија — 1, Јован Андрејић — 1 ф.
	Сел(о) (Х)рабово	20	Љубисав и Љубица — 1 ф.
	Сел(о) Душманићи	5	—

Парохија (Јенурија)	Насеље ³	Број кућа (хлебова)	Уброне „свадбице“ у 1724. години, коју су платили:
	Сел(о) Зеленике	5	—
	Сел(о) Вуковићи	3	—
	Сел(о) Мишљеновци	10	—
	Сел(о) Мустапићи	33	—
	Сел(о) Чешљева Бара	25	—
	Сел(о) Максци	11	—
	Сел(о) Бресница	5	—
Баричка	Сел(о) Барич	11 ¹²	—
	Сел(о) Бикиње	7	—
	Сел(о) Изварац	3	—
	Сел(о) Миљевићи	8	—
	Сел(о) Крушевица	5	—
	Сел(о) (Би)котинци	15	Јован и Стана — 1 ф.
	Сел(о) Кусић	17	—
	Сел(о) Војилово	25	Станимиров син Ђурђе и Ружица — 1 фор.
	Сел(о) Малешево	9	Станко и Анђелија — 1, Ђурин — 1, Иван и Марица — 1 ф.
	Сел(о) Двориште	8	—
Голубачка	Варош Голубац	27	Живан, Вуков син — 1 ф.
	Варош Добра	32	Илијин син Богдан и Ана — 1, Станислав Лупуловић — 1 ф.
Поречка	Варош Пореч	133	Иван Влахић за удовицу — 4, Адам Гиздавић — 1, Стојан Арсенијевић — 1, Аврам Несто- ровић — 1, Адам Пецојевић [Можда Петро(ни)-

ПОПИС ТАКСИЛА ВЕНЧАНИХ У БЕОГРАДСКОЈ МИТРОПОЛИЈИ 1724. ГОДИНЕ

Парохија (Јенурија)	Насеље ³	Број кућа (хлебова)	Уброне „свадбице“ у 1724. години, коју су платили:
			јевих?] — 1, Огњен Боројевић — 1, Стеван Карапанџић 1, Станко Несторовић — 1 фор.
	Сел(о) Орешковица	? ×	Јанош Бирђан(ин?) —?+, Пава Па(в)ковић —?+
	Сел(о) Мосна	11	Јанош Будић — 1, Јован Павловић — 1 ф.
	Сел(о) Јастребина	13	Пана Ђурђевић — 1 ф.
	Сел(о) Црњашница	10	—
	Сел(о) Рудна Глава	20	—
	Сел(о) Бољетин	8 ¹³	—
	Сел(о) Рибница	7	—
	Варош Медени Пек	19	Думитар влах — 1, Аврам Николић — 1 ф.
Горњачка	Сел(о) Лазница	15	Михњин син — 1 ф.
	Сел(о) Милатовци	4	—
	Село Вуковци	4	Тодоров брат Лаза — 1, Вуков синовац Сте- ван — 1 ф.
	Сел(о) Тршка Црква	6	Ђурђев брат — 1, Трендафил — 2 ф.
	Сел(о) Жагубица	6	—
	Сел(о) Суходол	5	Јанош — 1 ф.
	Сел(о) (Из)варица	4	(Об)радов син Димитрије и Ката — 1 фор.
	Сел(о) Жабари	3	—
	Сел(о) Јошаноица	7	Степанов брат Никола — 1 ф.
	Сел(о) Осеница	8	—
	Сел(о) Крепољин	15	—

Парохија (Јенурија)	Насеље ³	Број кућа (хлебова)	Уброне „свадбице“ у 1724. години, коју су платили:
	Сел(о) Извар	16	Илијин син Живко — 2 ф
Витаоничка	Сел(о) Лаоли	31	Стојанов брат Стојадин — 1 ф.
	Сел(о) Пенавац	25	Јовичин син Цветко — 1, Нестор Богојевић — 1 ф.
	Сел(о) Каменово	21	—
	Сел(о) Поповац	21	Илија Величковић — 1 ф.
	Сел(о) Велико	8	—
	Сел(о) Батуша	3	—
	Сел(о) Црљенци	12	—
	Сел(о) Кула	14	—
	Сел(о) Божевац	8	—
	Сел(о) Рановци (Рашанци?)	?+	Петар Јаношевић —?+
Кучајинска	Варош Кучајна	14	Миленко Илије Савић — 1, Милојко, Вељин син — 1 ф.
	Сел(о) Нересница	30	Ђурка рупник (рудар?) — 1, Јован Серавим — 1 ф.
	Сел(о) Вољуја	32	—
	Сел(о) Дубока	30	—
	Сел(о) Крушевица	5	Станисав, Несторов син — 1 ф.
Ресавска	Сел(о) Грабовица	15	—
	Сел(о) Поповић	14	—
	Сел(о) Јеовац (Јовац)	15	Никола — 1 ф.
	Сел(о) Орашје	22	Радивојев син Радосав — 1 ф.

ПОПИС ТАКСИЛА ВЕНЧАНИХ У БЕОГРАДСКОЈ МИТРОПОЛИЈИ 1724. ГОДИНЕ

Парохија (Јенурија)	Насеље ³	Број кућа (хлебова)	Уброне „свадбице“ у 1724. години, коју су платили:
	Сел(о) Аликија(?)	6	—
Липовска	Сел(о) Ћонци	12	Петар Радаковић — 1, ... ин(?) син — 1 ф.
	Сел(о) Грабовац	14	Владисав Стојковић — 1, Вељко Славковић — 1 ф.
	Сел(о) Свилајница	24	Петар Димитровић — 1, Велисав — 2, Јанко, син Проданов — 2 ф.
	Сел(о) Гложани	11	—
	Сел(о) Војска	12	—
Раваничка	Сел(о) Миросава	8	—
	Сел(о) Иванковци	15	Михајло Станојевић — 1, Младен пристав — 1 ф.
	Сел(о) Сена	53 ¹⁴	Јованов син Илија — 1, Јовша Недељков Патара — 1, Јелидокин(?) син Стојан — 1, Дамјанов син Јанко — 1, Јанко Славковић — 1 ф.
	Варош Ђуприја	22	Јанко влах — 2, Ђурађ Пеливановић — 1, капетанов син Петар — 1 ф.
	Сел(о) Чимари	20	Лукин синовац Богда(н) — ?+, Павлов син Иван — ?+, Павков брат Пава — ?+.
Параћинска	Варош Параћин	30	Живан Вукмировић — 1, Милојко Николић — 1 фор.
	Сел(о) Видово	11 ¹⁵	—
	Сел(о) Чепурија	4	—
	Сел(о) Мутница	10 ¹⁶	Радоје, син Радованов — 2, Николин син Стојко — 1 ф.
	Сел(о) Буљани(?)	15	—
	Сел(о) Плана	4	—
	Варош Сталаћ	10	—
Смолиначка	Сел(о) Смолинац	20	—
	Сел(о) Лијавица	7	—

Парохија (Јенурија)	Насеље ³	Број кућа (хлебова)	Убрране „свадбице“ у 1724. години, коју су платили:
	Сел(о) Самочево	9	—
	Сел(о) Берани	30	Стојан Данић — 1, Момир Русимовић — 1, (Никола Ђирковић — 1 ф.
	Сел(о) Трнавча	5	—
	Сел(о) Шапина	13	Радосав — 2 ф.
	Сел(о) Мало Градиште	9	—
?	Варош Смедерево	108	...? Ђурић — 2, Паун Ранисављевић — 1, Марко Циганин — 1, Вучко — 2, Богосав Бу- зацић — 2, Јања Плочички — 3, Никола Але- ксић — 1, Пава Новаковић — 1, Јанко Стоја- новић — 1, Мијат Милошевић — 1, Мишко Богосављевић — 1 ф.
?	Сел(о) Липе	50 ¹⁷	Стојадин Миливојевић — 1, Гаврилов син Љу- бисав — 1, Младенов син Јанко — 1 ф.
?	Сел(о) Крњаново	27	Марко Јездимировић — 1, Станиша Васиље- вић — 8, Јован Грујичић — 1, Никшин син — 8, (Стојан Срећковић, Татомир Градић, Јанко Лаушевић, Маријан Ивановић, — ови су прецртани, што свакако значи да нису платили ништа — прим. С. П.).
Попа Лазара (Парохија)	Сел(о) Лозовик	28	Недељко Стојковић — 2 ф.
	Сел(о) Ливада	33	Стеван Јанковић — 1, Петар Ђурђевић — 1, Јован Винчанин — 1, Станоје Десимировић — 1 ф.
	Сел(о) Плана	22	Петар Марковић — 1, Живко Миљковић — 1, Видоје Лекић — 2 ф.
	Сел(о) Лапова	24	Јован Јовшић — 1, Стојан Предраговић — 1, (Тома Милосављевић — 2 ф.
Попа Крсте (Парохија)	Варош Паланка	50 ¹⁸	Мијат Остојић — 1, Ђурађ Стојковић — 1, (залога леген), Стојко Павловић — 1 (залога котал), Стојан Арнауш — 1, Дмитар Јегарче- вић за удовицу 4, Иван за удовицу — 6 фор.
	Сел(о) Азана (Азања?)	9	—
	Сел(о) Кусатак	25	—
	Сел(о) Крсна	12	—
	Сел(о) Друговац	10	Паун Пајић — 1, Витор Живковић — 1 ф.

ПОПИС ТАКСИЛА ВЕНЧАНИХ У БЕОГРАДСКОЈ МИТРОПОЛИЈИ 1724. ГОДИНЕ

Парохија (Јенурија)	Насеље ³	Број кућа (хлебова)	Уброне „свадбице“ у 1724. години, коју су платили:
	Шанац Колари	25	—
	Сел(о) Врбовац	15	Јанко Лаушевић — 1, Маријан Јовановић — 1, Стојан Срећковић — 1 ф.
Грочанска	Сел(о) Умчари	22	—
	Сел(о) Пожаревац	20	—
	Варош Гроцка	250	—
	Сел(о) Врчин	39	—
Попа Игњатија (Парохија)	Сел(о) Бегалица	20	—
Неменикућка	Сел(о) Неменикуће	12	—
	Сел(о) Поповић	10	—
	Сел(о) Ропчево	19	—
	Сел(о) Амерић	11	—
	Сел(о) Влашка	16	—
Тресиска(?)	Сел(о) Инанча	40	—
Сланачка	Сел(о) Ритопек	30	—
	Сел(о) Винча	40	—
	Сел(о) Ошљани	20	—
	Сел(о) Сланци	45	—
Великоселска	Сел(о) Велико	58	—
	Сел(о) Вишњица	128	—

I Додатак

(На једном од задњих листова — прим. С. П.)

- | | |
|--|-----------|
| 1. От попов (sic!) Млађеска (Мла-
ђенка?) | (1) фор. |
| 2. От проте Пеје | 1,5 ф. |
| 3. От Јосива горњачкога | 1,0 ф. |
| 4. От игум(а)на Бирила (Кирила?) | 1,5 ф. |
| 5. От попов параћински | 1,0 ф. |
| 6. От попа сталаћкога Петра | 0,0 ф.(?) |
| 7. От даскала Стевана | 1,5 ф. |
| 8. От попов пожаревачки | 0,0 ф.(?) |

II Додатак

(От попов јегзархије за 1724.)

- | | |
|---|---------|
| 1. От пожаревачки | 60 ф. |
| 2. От игумана Димитрија | 12 ф. |
| 3. От попа Радосава островачког | 4 ф. |
| 4. От попа Радосава Маријанског | 8 ф. |
| 5. От попа Милића градишкога | 13 ф. |
| 6. От попа Милије баричкога | 16 ф. |
| 7. От попа Јована голубачкога | 0 ф. |
| 8. От протопопе поречкога | 33 ф. |
| 9. От калуђера горњачки | 13 ф. |
| 10. От игумана Ђирила витаоничкога | 24 ф. |
| 11. От калуђера ресавски | 15 ф. |
| 12. От даскала кир Косте [Kssръ
(К)осте] | 9 ф. |
| 13. От попов параћински | 9 ф. |
| 14. От Фисариона (Висариона?) | 4,5 ф. |
| 15. От попа Јована | 16,0 ф. |
| (Уметак: и на виноград трошка
6 ф. мање марјаша) | |
| 16. От попа Лазара | 16,5 ф. |
| 17. От попа Крсте | 12,0 ф. |
| 18. От попа Станка | 10,0 ф. |
| 19. От попов грочански | 36,0 ф. |
| 20. От попа Јофа(?) | 6,0 ф. |
| 21. От игумана Теодора | 19,0 ф. |
| 22. От попа Стевана | 9,0 ф. |
| 23. От попов вишњичких | 19,5 ф. |

III Додатак (за 1725. год.)

(Претпоследњи лист, прва страница — прим. С. П.)

Прими от попа Радос(а)ва островачкога 6 ф.,(а) от свадбице:

(От) Јеремије Кузмића 1,0 ф. (Прецртано — прим. С. П.)

(От) Живка Милосављевића 1,0 ф. (Прецртано — прим. С. П.)

(От) Велислава Грујичића 1,0 ф.

„ Веселина Илића 1,0 ф.

„ Илије Живановића 1,0 ф.

„ Николе брата Перуновог 1,0 ф.

„ Јегзархије(?) 60,5 ф.

IV Додатак

(Претпоследњи лист, друга страница — прим. С. П.)

Дајем Максиму от хака г(осподи)на митро-п(о)литови новаца прве (sic!) 4 марјаша за брава, (а) за купус 30 пот(у)ра.

Паки у Друговцу 16 пот(у)ра за лисицу... (Овде има још 6 речи које није било могуће прочитати — прим. С. П.).

V Додатак

(Задњи лист, прва страница — прим. С. П.)

Прими от попа...? (Овде је искинуто парче хартије, — С. П.) 2 ф. за Десимира усапшаго и дадо и Јовану Умчарцу на признаницу.

Друга, задња страница има два пасуса. Први је на јако оштећеном делу хартије, па се не може свака реч прочитати, али се из читљивог дела текста види да се ради о ситним издацима у вези са загртањем неког винограда. Осим тога су читљива и имена поп Гаврила и поп Дионисија, али се не види ко су они и одакле су. Други пасус је читак, али му је искинуто парче, па ни он није могао бити прочитан у целини. Ипак, очувани део текста „помиње“ даскала Стевана и неке 3 форинте, онда поп Милића и 2 ф., затим поп Јована голубачког и 9 ф., Димитрија рукомијског и 15 ф., пожаревачке попове и 6 ф., Данила горњачког и 5, те манастир Витаоницу и 36 форината, што су они или потраживали или дуговали, — то је све што се могло прочитати.

*
* *

Мада су ови подаци по себи јасни и убедљиви, ипак ћемо их укратко прокоментарисати, и то само уколико се тиче становништва и насеља, о којима се ионако врло мало зна.

По себи се разуме да се о становништву североисточне Србије тога времена може говорити једино по овом документу, јер других, старијих, скоро и да нема, односно по регистрованим личним и породичним именима, која су, како видимо, искључиво српска. То нарочито важи за народна, а не мање и за календарска имена, која такође имају српске облике. Изузетак чине следећа имена: Михња, Думитар, Трендафил, Шлупул и Јанош, од којих се прва четири помињу по једанпут, а задње више пута. Јанош је мађаризовано српско име, па према томе и презиме (Јаношевић), док су остала имена могла бити и румунска. Њихови носиоци су по свој прилици потицали из Баната и других аустријских области, па су неки можда били Румуни, или, што је вероватније, више-мање румунизовани Срби.¹⁹ Можда су отуд приспели и Серавим и Ђурка из Нереснице, па и „дошљак влах“ из Маријане. А што је речено за ова и оваква имена, важи свакако и за нека презимена. Наиме, тешко је претпоставити да су Лу-

пуловићи (Добра) бивши Вуковићи, а Јлаушевићи (Крњаново) рецимо Свирчевићи. Међутим, за нас су од посебног значаја презимена изведена од имена насеља Плочнице и Бирде (Плочички у Смедереву и Бирђани у Орешковици), јер иста доказују да је један део становништва североисточне Србије одиста дошао с лево обале Дунава, дакле из Баната, а можда и из Ердеља. Но то није све. Презиме Јегарчевић сведочи да је било придолазака чак из Угарске. Међутим, кад је реч о томе, треба констатовати да је било досељавања и с југа, о чему сведоче и презимена Арнауш, Бугарин и Хераковић.

Надаље, овај документ сведочи да је становништво читаве области било српско, што важи и за највећи број досељеника. Евентуалних несрпских породица, ако их је уопште било, морало је бити врло мало, и то само у појединим насељима.²⁰ Стога овај документ, хтео то неко или не, оповргава сваку супротну тезу, па и недавно тврђење Д. Петровића да су „ове крајеве (Звижд, Пореч и друге) током 1721/22. год. населили власи из румунских крајева“, из чега је чак изведен закључак да су ти власи били двоструко бројнији од Срба.²¹ Има и других података који та и таква мишљења демантују. Међутим, о њима се овде не може говорити. Али без обзира на то, чињеница је да је становништво североисточне Србије већ у то време било почело да се расељава, у чему су без сумње предњачили досељеници из Баната, и да је оно 1723. морало бити много бројније него 1724. године.

Већ је констатовано да у овом „списку“ има доста нових, углавном мањих насеља којих 1723. није било, што значи да се иста овде први пут помињу. То су Батовац, Избљани, Душманићи, Вуковићи, Бресница, Изварац, Жагубица, (Из)варица, Рановци, Аликија, Чепурија, Буљани, Самочево, Берани, Трнавча, Крњаново, Азања, Друговац, Амерић, Иванча и Влашка. Додуше, сад се већ зна да су нека од њих постојала и раније, тј. пре 1718. год., али је ово најстарији помен о њима из времена прве аустријске окупације од 1718. до 1839. год. Посебно је занимљива величина насеља, поготово ако се ови подаци упореде с Руварчевим подацима из 1723. год., јер је већина од њих 1724. имала знатно мање кућа односно домаћинства него раније, док је увећање, и то незнатно забележено само у мањем броју насеља.²² Наиме, негде је било две-три или пак шест-седам, а негде и петнаест-двадесет, па и преко 20 кућа мање. То су Зеленике, Затоња, Голубац и низ других, док је у Чешљевој Бари забележено чак

25 кућа, место 70, колико их је било 1723. год. Бројеви који означавају увећање домаћинства су знатно мањи по вредности, а и ређи. У том погледу најбоље је стојао Пожаревац, где је у односу на претходну годину регистровано повећање од 35 кућа, док су сва остала насеља те групе обично имала по једну до две, а знатно ређе већи број кућа више. Међутим, ако би се сабрала и упоредила, статистика би показала да је на овом терену било знатно мање домаћинства (па према томе и становништва) у 1724. него у 1723. год.

Како објаснити смањење домаћинства и становништва кад већег помора у то време, колико се зна, није било? Да су новозаснована насеља (та која се овде први пут помињу) већа, могло би се помислити да се ради о унутрашњим сеобама из места у место, чега је такође било, али — није тако. Стога се та појава може објаснити једино већим, масовнијим исељавањима, до којих је морало доћи већ и због поступака аустријских власти, који, као што се зна, нису били нимало коректни, а ни људски. Додају ли се томе и разна фискална оптерећења, која су из године у годину бивала све већа, онда су исељавања из земље сасвим разумљива. Теже је рећи куда су ти „емигранти“ све одлазили и у коликом броју, јер су се једни исељавали у „Турску“, а други у Банат, већ према томе која им је од тих земаља била ближа. Међутим, сигурно је да су житељи североисточног дела ове области у већини одлазили или се пак враћали у Банат, одакле су неки од њих и дошли.

А што се тиче класификације вароши и села, која је помало необична, чини се да су као вароши окарактерисана она насеља која су имала одговарајућу традицију и какве-такве трговачке одлике, без обзира на саму величину дотичних места, док су села била без тога. Иначе не би, на пример, Кучајна са својих 14 кућа била обележена као варош, а Вишњица са 128 као село. Према томе, ту се ради више о трговима и трговиштима него о варошима, какав је случај иначе био и с многим аустријским и угарским варошима тога доба. С тим у вези, могло би се рећи нешто и о самим именима насеља. Пада у очи, наиме, да скоро сва она носе чисто српска имена. Па и кад није тако, онда су та имена тако србизирана да се тешко уочава њихово евентуално несловенско порекло. Има, с друге стране, и несрпских топонома, на пример турских, који су изведени од српских речи. Такав је случај рецимо с Мајданпеком, који се некад звао, како видимо, Медени Пек.

НАПОМЕНЕ

¹ Ипак је вероватније да аутор таксила није обишао сва насеља, нарочито не она са простора између Авале и Велике Мораве. То би се могло закључити по томе што у његовом документу нема неких места (из 1723) које помиње Д. Руварац у својој *Београдској митрополији око 1735. године* (стр. 151—153). С друге стране, опет, овде има неких нових насеља, којих нема код Руварца.

² По себи се разуме да се текст даје онако како је написан.

³ Имена насеља су дата онако како стоји у документу, а не онако како се она данас зову.

⁴ Разрешнице су наше.

⁵ Звездице означавају она места (бројеве) која су искинута из таксила (Мисли се на искинути доњи десни угао свеске, о којем је већ било речи).

⁶ Бројке (слова) су написана обрнутим редом, дакле *ИИ* место *ИИ*, али је несумњиво да је то број 18, и то тим пре што је у том месту 1723. год. било 17 кућа.

⁷ Биће наине да *влах* у овом случају не означава ни презиме ни посебну етничку припадност Новакову, већ напросто његово занимање.

⁸ И овде су бројке (слова написане обрнутим редом, дакле *ИА*, а не *АИ*, а да се ради о једанаестици сведочи и то што је у месту 1723. године забележено 9 кућа.

⁹ Овде долази следећи текст: „У Пожаревцу цигански банија оста на попови 8 хлебов, то јест по форинту и нина егзархија“.

¹⁰ Док је слово *К* (20) неоспорно, *Е* (5) као да је превучено, па нисам сасвим сигуран да ли оно важи или не. Међутим, како је у том селу 1723. године било 30 кућа, мени се чини вероватније да их је 1724. било 25 него 20.

¹¹ Заграда је наша.

¹² И овде пише обрнутим редом 11 (тј. *ИА*), али је несумњиво да се ради о једанаестици тим пре што је то село 1723. год. имало 15 кућа.

¹³ Овде пише два пута по 8 (*И*), али је очигледно да је до тога дошло омашком. У противном, тај број не би значео ништа.

¹⁴ Пише 53, али тако да би се то могло прочитати и као 18. Међутим, прво је вероватније, већ и стога што је то село (тј. Горње и Доње Сење заједно) 1723. год. имало 45 кућа.

¹⁵ Изгледа да је овде исказано само једно Видово, док их је 1723. године било два, од којих је једно имало 11, а друго 10 кућа.

¹⁶ 1723. год. је било две Мутнице, Доња и Горња, од којих је прва имала 15, а друга 18, свега 33 куће, колико их је регистровано и 1733. год. Према томе, или тај број није тачан, што је мање вероватно, или је пак исказана само једна Мутница, с тим што је можда претходно било и расељавања.

¹⁷ Ово 50 (*Н*) је тако написано да би се могло прочитати и као 8 (*И*), али се чини да је прво вероватније већ и стога што је у селу 1723. год. било 38 домаћинстава.

¹⁸ Као под 17, с том разликом што је овде 1723. било 50 кућа.

¹⁹ То уколико се не ради о нашим домаћим власима (сточарима) и њиховим именима.

²⁰ Изузетак чине управно-административна средишта, где је било и нешто Немаца, углавном чиновника и занатлија, али је њихов број био незнатан.

²¹ Драгољуб Петровић, *Важнији моменти из историје настанка Влаха у североисточној Србији*, Развитак, бр. 2/1968, (Зајечар), 46—47.

²² Д. Руварац, Нав. дело, 151—153.

LISTE DES TAXYLES DES MARIAGES DANS LA MÉTROPOLIE DE BELGRADE EN 1714.

Sreten Pecinjački

Comme nous l'avons vu *taxyle* (le registre des mariages) est fait en 1724 et concerne toute la Serbie Nord-Est excepté la région de Timok et Ključ. Par son caractère complet, et par ailleurs, ce document est une des écrits les mieux conservés et les plus anciens du genre chez nous, du moins quand il s'agit des documents de la première occupation autrichienne de ces régions. Par sa valeur il n'en cède en rien aux documents semblables publiés dans le temps par D. Pantelić, D. Popović, G. Vitković et D. Ruvarac, et dans un certain sens il les dépasse même surtout quand il est question des agglomérations et de leur habitants. Qu'il en est ainsi presque chaque détail le prouve. Entre autres nous y apprenons des noms de certains agglomérations dont certaines sont ici mentionnées pour la première fois, ensuite nous y trouvons leur importance

(nombre de foyers) et leur caractère (village, bourg, ville). Les études et renseignements publiés précédemment (D. Pantelić, Ruvarac, T. Djordjević et autres) nous savons qu'il y a eu ici arpès 1718 des immigrations, qui sont parfois exagérées, tandis que ce document parle des émigrations qui ne sont pas négligeables. (Surtout si on les compare avec des données publiées par Pantelić et Ruvarac), ce qui est compréhensible étant donné que les Autrichiens traitaient très mal la population autochtone, celle-ci supportant surtout difficilement les grandes taxes fiscales. Ce qui est surtout important ce *taxyle* prouve que la population de la Serbie Nord-Est de l'époque a été purement serbe, ou presque, ce qui impose des conclusion certaines même à ceux qui affirment le contraire.